

Lausunto**Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää
tiedotuslain uudistaminen**

Pvm/Datum/Date

9.10.2020

Dnro/Dnr/DNo

5751/00.00.01.00.00/2020

MMM:n lausuntopyyntö 28.8.2020

**Ruokaviraston lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ruokahallinnon
tietovarannosta sekä eräksi siihen liittyviksi laiksi**

Kiitämme mahdollisuudesta lausua tästä lakiehdotuksesta. Ruokavirasto pitää lakiesitystä hyvänä ja tarpeellisena ja käytännön näkökulmia huomioivana. Lakia on valmisteltu monin osin yhteistyössä ja yhteisymmärryksessä ja Ruokaviraston näkökulmia on otettu valmistelussa hyvin huomioon.

Keskeiset seikat tässä hallituksen esitysluonnoksessa ovat Ruokaviraston kannalta seuraavat:

Ehdotuksen mukaan 4 §:ssä säädettäisiin yhteisrekisterinpitäjyydestä. Ruokavirasto kaipaa jäljempänä olevissa kommentteissa yhteisrekisterin pitäjien väliseen työnjakoon täsmennyksiä, mutta Ruokavirastolla itsellään ei, valitettavasti, ole tässä vaiheessa nimenomaisia ehdotuksia tältä osin esittää.

Hyvin tärkeitä ovat pykälät 5, 7 ja 8, jotka muodostavat Ruokaviraston näkökulmasta tietojen käyttöön ja hyödyntämiseen liittyvän kokonaisuuden, jolla on merkitystä sekä tavanomaisen valvontatoiminnan kannalta että harmaan talouden ja elintarvikeketjun rikollisuuden sekä muun petollisen toiminnan torjunnassa. Vaikka ko. pykälissä mainitut seikat ovat osittain vain informatiivisia siten, että julkisuuslaki ja tietosuoja-asetus mahdollistaisivat tietyt kyseisissä pykäläehdotuksissa esille otetut menettelyt nytkin, Ruokavirasto katsoo käytännön toiminnan sujuvuuden, tulkintaerimielisyyksien välttämisen ja selkeän ja yksiselitteisen pohjan toiminnalle luomisen näkökulmasta, että kyseiset pykälät ovat kaikkineen tarpeellisia ja kannatettavia.

Pykälissä 10 ja 11 ehdotetaan säädettäväksi eräiden paikkatietojen julkaisemisesta ja julkisen ympäristötiedon luovuttamisesta. Kyseiset pykälät ovat välttämättömiä EU-lainsäädännöstä tulevien paikkatietoja ja ympäristötietoja koskevien velvoitteiden täyttämiseksi. Paikkatietojen julkaisemisen osalta Ruokavirasto pitää tärkeänä tilatunnuksen rinnastamista muihin julkaistaviin paikkatietoihin. Tämä edesauttaisi

Lausunto

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmäs-
tä annetun lain uudistaminen

Pvm /Datum/Date	Dnro/Dnr/DNo
9.10.2020	5751/00.00.01.00.00/2020

tietojen hyödyntämistä yhteiskuntaa hyödyttävien palvelujen kehittämisen näkökulmasta eikä Ruokaviraston käsityksen mukaan vaarantaisi kenenkään yksityisyyden suojan ydinaluetta.

Yleiset kommentit

Perusteluissa sivulla 6 mainitun ”väestötietorekisterin” oikea nimi on väestötietojärjestelmä.

Perusteluissa sivulla 6 on todettu näin: ”Viljelylohkojen tunnistusta varten on peltolohkorekisteri, joka perustuu karttoihin, kiinteistörekisteriasiakirjoihin tai muuhun kartta-aineistoon, ja siinä käytetään hyväksi sähköistä paikkatietojärjestelmäteknikkaa.” Ruokavirasto toteaa tähän, että peltolohkorekisteri perustuu ajantasaisiin digitaalisiin ortoilmakuviin ja sinällään siis kartta-aineistoon, mutta se ei perustu kiinteistörekisteriasiakirjoihin, kuten tekstissä on esitetty.

Perusteluissa sivulla 7 puhutaan kasvinsuojelurekisteristä. Nykyisessä kasvinterveyslaissa käytetään kyseisestä rekisteristä ilmaisua ’rekisteri ammattimaisista toimijoista’. Käytännön elämässä kyseisestä rekisteristä puhutaan nykyisin nimellä ’kasvinterveysrekisteri’. Nimitystä kasvinsuojelurekisteri ei enää käytetä, koska tahdotaan välttää sekaannusta kasvinsuojeluainepuolelle ja kasvinsuojeluaineita koskevissa säädöksissä tarkoitettuihin rekistereihin.

Perusteluissa sivulla 7 on todettu näin: ”Elintarviketurvallisuuteen, maa-, puutarha- ja metsätalouden tuotantopanoksiin, eläinten terveyteen ja hyvinvointiin sekä kasvinterveyteen liittyvät lisäksi Ruokaviraston laboratoriotoiminnan rekisterit, joihin talletetaan tietoja laboratorioiden palvelutoiminnan asiakkaista, eläintautiseurannan laboratorionäytteiden tutkimuksista sekä rehujen ja lannoitteiden valvontasuunnitelman mukaisista tutkimuksista.” Ruokavirasto toteaa tähän, että myös kasvinterveysvalvontaan liittyvien tutkimusten tulokset tallennetaan laboratoriotoiminnan rekistereihin ja tämän voisi tekstissä tuoda esille.

Perusteluissa sivulla 16 on todettu näin: ”Nykytilanteessa peltolohkorekisterin tiedoista on Peltolohkot.fi-palvelun kautta saata-villa lohkonumero, pinta-ala, ympärysmitta sekä karttanäkymä lohkoista.” Ruokavirasto katsoo, että Peltolohkot.fi-palvelun osalta tekstissä voisi olla syytä tuoda esille, että kyse on yksityisen tahon tarjoamasta palvelusta, jos ylipäättään on tarpeen mainita tässä tällaista yksittäistä

Lausunto

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmäs- tä annetun lain uudistaminen

Pvm /Datum/Date	Dnro /Dnr/DNo
9.10.2020	5751/00.00.01.00.00/2020

yksityistä palvelua. Tekstistä saattaa saada nyt virheellisesti sen käsityksen, että tämä olisi viranomaisen palvelu.

Lakiehdotuksen 13 §:ssä on ehdotettu säädettäväksi vastuusta tietoaaineistojen arkistoon siirtämistä koskevasta suunnittelusta. Ruokaviraston käsityksen mukaan pykäläehdotus koskee tiedon säilytysvaiheen jälkeen tehtävää tiedon arkistointia kansallisarkiston pysyvään säilytykseen. Tässä pykälässä ei näin ollen säädettäisi mitään tiedonhallinnasta (tiedon ns. aktiivivaiheen säilytyksestä). Tähän aihepiiriin liittyen Ruokavirasto haluaa kuitenkin näissä yleisissä kommenteissaan todeta, että voisi olla syytä antaa asetus keskitetystä tiedonhallinnasta tiettyjen Ruokaviraston sellaisten tehtävien osalta, joita hoidetaan myös alue- ja paikallishallinnossa. Ruokavirasto on jo aiemmin esittänyt selvitysmiehen asettamista selvittämään tätä kokonaisuutta. Ruokavirasto katsoo, että ei ole optimaalinen tilanne, että alueelliset ja paikallisviranomaiset joutuvat manuaalisesti käsittelemään ja tallentamaan Ruokaviraston järjestelmästä tuotettuja asiakirjoja, tai että esimerkiksi rakennetaan Ruokaviraston tarjoamasta järjestelmästä jokaisen muun viranomaisen suuntaan uusi integraatoratkaisu asiakirjojen siirtämistä helpottamaan.

Yksityiskohtaiset kommentit

1 § Lain soveltamisala

Perusteluissa todetaan, että uuden lain soveltamisalaan kuuluisivat sekä hallinnonalan rekisterit että muut hallinnon(alan) tehtäviin liittyvät tietoaaineistot. Lain soveltamisalan määräytymistä tietojen eikä tietojärjestelmien kautta voidaan pitää hyvin kannatettavana.

Aineellisen soveltamisalan osalta Ruokaviraston käsitys on, että kaikki Ruokaviraston hallinnonalan viranomaistehtävät kuuluisivat tämän lain soveltamisalaan (pl. eläinlääkäreiden laillistaminen ja ammatinharjoittamisen valvonta). Jos näin ei olekaan, Ruokavirasto pyytää ministeriötä ottamaan esille lain perusteluissa, miltä osin viraston tehtävät eivät kuulu lain soveltamisalaan.

Perusteluissa todetaan myös, että ehdotetun lain säännökset koskevat erityisesti hallinnonalan tehtäviä varten operatiivisissa sähköisissä järjestelmissä muodostuvia rekisterejä, erityisesti henkilörekisterejä. Rekisteri-käsitettä käytetään laajasti myös lakitekstissä, mutta nykyaikana kyseinen käsite saattaa johtaa pahastikin harhaan.

Lausunto**Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmäs-
tä annetun lain uudistaminen****Pvm/Datum/Date**

9.10.2020

Dnro/Dnr/DNo

5751/00.00.01.00.00/2020

Yleistä tietosuoja-asetusta sovelletaan automaattisen tietojenkäsittelyn keinoin käsiteltäviin henkilötietoihin riippumatta siitä, muodostavatko ne rekisterin vai eivät. Viranomaisen on käsiteltävä yhtä lailla myös hallussaan olevia manuaalisia henkilötietoaaineistoja lainmukaisesti.

Rekisteri-sanana laajamittainen käyttö voikin pahimmillaan synnyttää virheellisen käsityksen siitä, että henkilötietojen käsittelyn säännöt voitaisiin sivuuttaa, jos henkilötiedot eivät selkeästi muodosta rekisteriä. Tästä syystä on aiheellista pohtia, kannattaako rekisteri-sanaa käyttää laajasti vai riittäisikö vain puhuminen viranomaisen tietovarannoista ja tietoaaineistoista.

Pykälän 2 momentin mukaan se, mitä tässä laissa säädetään, ei vaikuta viranomaisten velvollisuuksiin pitää asiarekisterejä niiden käsittelyssä olevista ja olleista asioista. Kohdassa tarkoitettaneen diaari-tyyppisiä asiarekisterejä (perusteluissa viitataan tiedonhallintalain 25 §:ään). Ruokavirasto katsoo, että mikäli tällä säädettävällä lailla ei ole tarkoitus poiketa siitä, mitä tiedonhallintalaissa säädetään, ei 2 momentti ole tarpeellinen ja se voi lähinnä aiheuttaa epäselvyyttä onko kuitenkin joltain osin tarkoitus säätää toisin.

Mikäli 2 momentti jätetään lakiin, perusteluissa voisi tuoda tarkemmin ilmi, miten asiarekisterin tietojen ylläpito tapahtuu maatalousosaston toimialaan kuuluvien maksajavirastotehtäviin liittyvien rekisterien osalta. Tukisovellus ja siihen liittyvä sähköinen arkisto pitävät sisällään osana operatiivista järjestelmää asianhallinnan (diarisoinnin) ja tietojen säilytyksen. Niiden asioiden osalta, jotka käsitellään ns. uudessa Tukisovelluksessa, kuntien yhteistoiminta-alueet ja ELY-keskukset eivät enää erikseen diarisoi, säilytä ja arkistoi asioita vaan asioiden käsittely ja säilytys tapahtuu yksinomaan Tukisovelluksessa ja sen sähköisessä arkistossa. Kuntien yhteistoiminta-alueet ja ELY-keskukset eivät siis ylläpidä asiarekisteriä käsittelyssä olevista tai olleista asioista, vaan ne ylläpitävät tietoja (Ruokaviraston maatalousosaston) omistamassa tietojärjestelmässä. Maksajavirastotehtäviin liittyvien tietojen tulee olla maksajaviraston käytettävissä. Lisäksi pidetään tärkeänä, että viranomaisille ei aiheudu tuplatyötä käsittelyssä olevien tai olleiden asioiden asianhallinnan osalta siitä, että samaa tietoa tulisi tallentaa kahteen eri järjestelmään (viranomaisen omaan asiarekisteriin ja Ruokaviraston ylläpitämään tietojärjestelmään).

3 § Rekistereihin talletettavat tiedot**Ruokavirasto**

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihe)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

Lausunto**Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää
annetun lain uudistaminen****Pvm/Datum/Date**

9.10.2020

Dnro/Dnr/DNo

5751/00.00.01.00.00/2020

Pykälässä säädetään tietoyksikkötasolla ruokahallinnon tietovarannon rekisteriin talletettavista henkilötiedoista. Ruokaviraston käsityksen mukaan muilla hallinnonaloilla ei enää nykyisin ole vastaavaan tapaan yksityiskohtaisesti säädetty, mitä tunnistetietoja hallinnonalan asiakkaista voidaan käsitellä. Viranomaisen voi pääsääntöisesti käsitellä viranomaistehtäviensä hoidossa tarvittavia hallinnon asiakkaiden tunnistetietoja suoraan tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla.

Pykälän 3 momentissa todetaan: ”Lisäksi ruokahallinnon tietovarannon rekisteriin voidaan tallettaa tiedot, jotka ovat välttämättömiä asioiden käsittelemiseksi, ratkaisemiseksi ja valvomiseksi...” Oletettavasti myös 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot ovat yhtä lailla välttämättömiä asioiden käsittelemiseksi, ratkaisemiseksi ja valvomiseksi. Lisäksi Euroopan unionin lainsäädännössä sekä Suomea sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa säädettyt velvoitteet ovat kansallisten lakien tavoin lakisääteisiä velvoitteita, joiden noudattamiseksi tarpeellisia henkilötietoja Ruokahallinnon viranomaiset saavat käsitellä suoraan tietosuoja-asetuksen nojalla.

Vaikka esimerkiksi henkilön nimen käsittelystä säätämistä voidaan pitää tarpeettomana, pykälässä on kuitenkin mainittu eräitä tunnistetietoja, joiden käsittelylle on aidosti olemassa tiukemmat edellytykset.

Ensinnäkin henkilötunnus on erityisten käsittelyrajoitusten alainen tunnistetieto, jonka käsittelystä on säädetty erikseen tietosuojalaissa. Ei ole kuitenkaan tarpeen erikseen säätää oikeudesta käsitellä henkilötunnusta ruokahallinnon järjestelmissä, vaan käsittely on suoraan tietosuojalain nojalla mahdollista muun muassa laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi sekä rekisteröidyn tai rekisterinpitäjän oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi. Ehdotetulla lailla tuskin onkaan tarkoitus syrjäyttää tietosuojalain sääntelyä, vaan henkilötunnuksen käsittelyä arvioidaan jatkossakin ennen kaikkea tietosuojalain mukaisesti.

Toiseksi äidinkieltä, kansalaisuutta ja kotimaata koskevat tiedot on syytä katsoa sellaiseksi rotua tai etnistä alkuperää koskevaksi tietoyhdistelmäksi, joka voi yhdessä muodostaa tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitetun erityisen henkilötiedon. Tätä näkökulmaa ei ole perusteluissa huomioitu. Sivulla 36 on kuitenkin nimenomaisesti todettu, ettei ruokahallinnon tietovarantoa koskevaan lakiin oteta ”erityisiä arkaluonteisia henkilötietoja koskevia säännöksiä”.

Lausunto

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain uudistaminen

Pvm /Datum/Date	Dnro /Dnr/DNo
9.10.2020	5751/00.00.01.00.00/2020

Kokonaisuudessaan Ruokavirasto toteaa 3 §:n osalta, että Ruokaviraston käsityksen mukaan sanamuotomuutoksilla ei olla kaventamassa käytäntöä rekisteritietojen tallentamisen osalta (vrt. maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain 4 §). Jos tämä on kuitenkin ollut tarkoituksena, Ruokavirasto ei pidä sitä missään tapauksessa hyväksyttävänä. Rekistereihin tulee olla mahdollista tallentaa Ruokaviraston vastuulle kuuluvien tehtävien hoitamisen kannalta tarpeelliset tiedot.

4 § Rekistereihin liittyvät vastuut

Ruokavirasto katsoo, että Ruokaviraston, aluehallintovirastojen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja kunnan viranomaisten nimeäminen yhteisrekisterinpitäjiksi on perusteltu hyvin ja on kannatettava ratkaisu.

Ruokavirasto ehdottaa, että pykälän 1 momenttiin tulisi lisätä viittaus tietosuojasetuksen 26 artiklaan, jotta on selvää, että pykälässä tarkoitetaan ko. artiklan tarkoittamaa yhteisrekisterinpitäjyyttä.

Pykälän 1 momentissa todetaan, että Ruokahallinnon tietovarannon rekistereitä pidetään maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa. Sama sanamuoto on ollut jo nykyisessä laissa, mutta lienee selvää jo muun lainsäädännön nojalla, että ministeriö ohjaa hallinnonalan viranomaisten toimintaa. Esitetyn pykälän perusteluissa todetaan, että ministeriön vastuusta tietovarantojen yhteentoimivuuden yleisen ohjeistuksen toteuttamisessa säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa. Myöskään tiedonhallintalain vuoksi ei lakitekstissä ole varsinaisesti tarpeellista erikseen viitata ministeriön ohjausrooliin.

Ehdotettu laki koskee kokonaisuutena suurelta osin henkilötietojen käsittelyä, ja tiedonhallintaan liittyvistä asioista on säädetty tiedonhallintalaissa. Vaikka ministeriöllä on tiedonhallintalaista seuraava ohjaustehtävä, sillä ei ole vastaavaa yleisen tietosuojasetukseen liittyvää ohjaustehtävää, vaan rekisterinpitäjät vastaavat tietosuojaan liittyvistä vastuista ja tehtävistä itsenäisesti. Tämän vuoksi viittaus ”rekisterien pitämiseen ministeriön ohjauksessa” voi kuulostaa harhaanjohtavalta.

Pykälän 2 momentin mukainen rekisterinpitäjän vastuu tietosuojasäännösten noudattamisesta olisi hyvä saada kohdistettua sinne, missä käsittelyyn voidaan tosiasiallisesti vaikuttaa. Esityksessä 4 § lähestyy vastuunjakoja EU:n yleisen

Lausunto**Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää
annetun lain uudistaminen****Pvm/Datum/Date**

9.10.2020

Dnro/Dnr/DNo

5751/00.00.01.00.00/2020

tietosuoja-asetuksen artiklojen kautta: mikä viranomainen vastaa mistäkin artiklasta. On huomattava, että 4 § 2 momentissa mainitut artikkelit 25 (sisäänrakennettu ja oletus-arvoinen tietosuoja), 32 (käsittelyn turvallisuus), 35 (tietosuoja koskeva vaikutustenarviointi) ja 36 (ennakkokuuleminen) kuitenkin liittyvät jokaisen rekisterinpitäjän toimintaan aivan varmasti jollain lailla (etenkin art. 25) tai ainakin voivat jossain vaiheessa käsittelyä konkretisoitua missä tahansa organisaatiossa.

Tiedonhallintalain mukaisten tiedonhallintamallien kautta käytännössä toimiva vastuunjako ja roolitus mahdollisesti olisi hahmotettavissa paremmin. Mutta kuten monessa muussakin virastossa, myös Ruokavirastossa tiedonhallintalain mukaisia tiedonhallintamalleja vasta parhaillaan laaditaan, eli niistä ei ole apua tällä hetkellä arvioitaessa sitä, pitäisikö yhteisrekisterinpitäjyyden vastuunjaon olla erilainen kuin mitä nyt lausuttavana olevassa ehdotuksessa on esitetty.

Pykälän 2 momentissa todetaan myös, että Ruokavirasto vastaa ”päävastuullisena tahona ... muista sellaisista tietosuoja-asetuksessa säädetystä rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat tietoturvallisuutta”. Pykälä jättää tältä osin epäselväksi, mihin tarkalleen viitataan ”muilla tietoturvallisuutta koskevilla velvollisuuksilla”. Tietosuoja ja tietoturva leikkaavat toisiaan laajasti, eikä yleensä ole yhtä ilman toista. Henkilötietojen lainmukainen käsittely on samaan aikaan myös tietoturvallista käsittelyä, ja tämä vastuu kuuluu jokaiselle yhteisrekisterinpitäjälle ja jokaiselle järjestelmien loppukäyttäjälle eri viranomaisissa. Ei ole tarkoituksenmukaista kohdistaa tällaista tarkemmin määrittelemätöntä tietoturvan ”päävastuuta” pelkästään Ruokavirastolle.

Pykälän 3 momentissa mukaan rekisterinpitäjä vastaa käsittelyvastuullaan olevien tietojen luovuttamisesta. Perusteluissa voisi olla hyvä tarkentaa, että tämä ei estä sitä, että tiedonluovutus voi koskea myös muiden tahojen tallettamia tietoja, jos ne liittyvät samaan asiaan. Käytännössä on tarpeellista, että yksi rekisterinpitäjä voi luovuttaa rekisteröidylle kaikki ne tiedot, jotka asiakkaan asiaan liittyvät, vaikka tietoja olisi tallentanut useampi asiaa käsittelevä viranomainen. Luovutusta ei tulisi siis rajata vain kunkin viranomaisen käsittelyvastuulla olevaa tietoon, eikä tähän pykälällä ole varmaankaan pyrittykään. Käytännössä esimerkiksi tukihakemukseen liittyviä tietoja voivat tallentaa sekä kunta, ELY-keskus ja aluehallintovirasto, minkä lisäksi osa tiedoista voi muodostua Ruokaviraston tallentamana. Olisi asiakkaan kannalta sujuvampaa saada samaan asiaan liittyvät tiedot yhdeltä taholta, vaikka tämä taho tallentaisi vain osan luovutettavista tiedoista.

Lausunto

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmäs- tä annetun lain uudistaminen

Pvm /Datum/Date	Dnro /Dnr/DNo
9.10.2020	5751/00.00.01.00.00/2020

Muutenkin kuin tiedonluovutuksen osalta pykälän 3 momentissa säädetään, että kukin rekisterinpitäjä vastaa käsittelyvastuullaan olevien tietojen osalta rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisesta. Ruokavirasto katsoo, että tämä on yleensä ottaen kannatettava ratkaisu, joka selventää yleisen tietosuoja-asetuksesta seuraavia rekisterinpitäjän velvollisuuksia.

Tähän liittyen on huomattava, että lain 1 §:ssä tarkoitettuja viranomaistehtäviä tai julkisia hallintotehtäviä hoitavat myös esimerkiksi Hippos hevosrekisterin tietojen päivittäjänä ja jatkossa mahdollisesti Suomen Kennelliitto koirarekisterin tietojen päivittäjänä. Perusteluissa olisi aiheellista luonnehtia myös tällaisten yksityisten toimijoiden asemaa uuteen lakiin nähden. Hippoksen ja Kennelliiton kaltaiset toimijat eivät olisi esitetyn tietovarantolain nojalla rekisterinpitäjiä, jolloin esimerkiksi rekisteröityjen oikeuksien toteuttaminen jäisi varsin epätarkoituksenmukaisesti Ruokavirastolle, jollei Hippoksen ja Kennelliiton asemasta säädettäisi erikseen. Pykälän 5 momentissa onkin varattu asetuksenantovaltuus, johon kyseisten tahojen osalta voidaan turvautua.

Pykälän 4 momentin mukaan 1 §:ssä säädettyjä tehtäviä hoitavalla muulla viranomaisella ja julkista hallintotehtävää hoitavilla [kirjoitusvirhe] taholla kuin rekisterinpitäjällä on oikeus päivittää ruokahallinnon tietovarannon rekisterien tietoja säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa. ”Päivittää”-sana saattaisi joissakin tilanteissa olla käsitteenä tosiasiallisesti liian suppea, jos kyseessä onkin esimerkiksi tietojen tallentaminen järjestelmään ensimmäistä kertaa. Tietojen ”ylläpitäminen” (mainittu sivulla 34) voisi olla kuvaavampi ratkaisu.

5 § Hallinnonalan viranomaisten käyttöoikeudet tietoon

Perusteluissa olisi syytä vielä kiteyttää se, että tällä säännöksellä ei anneta millekään viranomaiselle tai muulle hallintotehtävää hoitavalle taholle minkäänlaisia aineellisia oikeuksia salassapidettävän tiedon tai henkilötietojen saantiin. Kyseessä on tavallaan menettelytapaa koskeva pykälä, jolla yksinkertaistetaan tiedonsaannin menettelyitä silloin, kun tiedonsaajalla olisi oikeus tieto joka tapauksessa saada. (Samaa tietoa ei tarvitse pyytää uudestaan valvonnan kohteelta). Myöskään tässä tarkoitetun viranomaisen (tai muun tahon) ei tarvitse tehdä toiselle viranomaiselle (tai muulle taholle) tietopyyntöä, vaan tietoja voitaisiin käyttää riippumatta siitä, mikä viranomainen on niitä ruokahallinnon tietovarannon rekisteriin tallentanut.

Lausunto

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain uudistaminen

Pvm /Datum/Date	Dnro /Dnr/DNo
9.10.2020	5751/00.00.01.00.00/2020

Voidaan jopa ajatella, että pykälän 1 momentin ensimmäinen virke vaikuttaa osin tarpeettomalta. Julkisuuslaki mahdollistaa jo nykyisellään useamman viranomaisen tehtävien hoidossa tarpeellisten julkisten tietojen yhteiskäytön. Viranomaisella on näin ollen oikeus käsitellä ja saada toiselta viranomaiselta tietovarannon julkisia tietoja jo sen perusteella, että tiedot ovat tarpeellisia kyseisen viranomaisen (tai muun tahon) lakisääteisten tehtävien hoidossa. Ruokavirasto katsoo siitä huolimatta, että ehdotettu säännös selkeyttää käytännön tilanteita ja on näin ollen kannatettava.

Myös 2 momentin osalta on Ruokaviraston näkökulmasta kysymys tilanteen selkeyttämisestä, vaikka yleinen tietosuoja-asetus sallii nimenomaisesti henkilötietojen käyttämisen muuhun kuin alkuperäiseen tarkoitukseen, jos suunniteltu käyttötarkoitus noudattaa tietosuojasäännöksiä ja käsittelystä säädetään selkeästi lailla. Ruokavirasto katsoo siitä huolimatta, että ehdotettu säännös selkeyttää käytännön tilanteita ja on näin ollen kannatettava.

Jossain määrin vaille perusteluita jää se, että lakiin perustuva tietojen käyttötarkoituksen muuttaminen on rajattu vain julkisiin tietoihin. Tietosuoja-asetuksen näkökulmasta käyttötarkoitusta voidaan muuttaa, kunhan uudesta käsittelyperusteesta on säädetty lailla (uusi käyttötarkoitus perustuu tiedon uutena käyttäjänä toimivan viranomaisen lakisääteiseen tehtävään).

6 § Tietojen luovuttamisesta päättävä viranomainen

Pykälän 1 momentissa esitetty tehtävänjako tietojen luovuttamisen osalta on selkeä. Viittaus julkisuuslain 15 §:ään on kuitenkin puhtaasti informatiivinen. Pykälän 2 momentissa todetaan, että Ruokavirasto voi tuottaa ja luovuttaa ruokahallinnon tietovarannon tiedoista tietoineistoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 21 §:n mukaisesti. Tämäkin kohta on puhtaasti informatiivinen.

7 § Hallinnonalan viranomaisten keskinäinen tietojenvaihto

Ruokavirasto pitää tätä pykäläehdotusta käytännössä hyvin tarpeellisenä ja kannattaa sen sisällyttämistä tietovarantolakiin. Ruokaviraston ja sen edeltäjävirastojen hallinnonalan toiminnassa on usein tullut esille tilanteita, joissa selkeä lakipohja kertoo esimerkiksi tarkastuskäynnillä havaituista muista kuin nimenomaan kyseisen tarkastuksen piiriin kuuluvista havainnoista, on käytännössä huomattu tarpeelliseksi. Näin siitakin huolimatta, että tällainen toiminta olisi monin osin mahdollista myös nykyainsäädännön perusteella. On huomattava, että tämän

Lausunto

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmäs-
tä annetun lain uudistaminen

Pvm /Datum/Date	Dnro /Dnr/DNo
9.10.2020	5751/00.00.01.00.00/2020

pykälän osalta kyse on koko ajan julkisista tiedosta. Pykälä ei tuo millekään taholle mitään uusia aineellisia tarkastus- tai tiedonsaantioikeuksia.

8 § Tietojen luovuttaminen salassapitosäännösten estämättä muille viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille

Ruokavirasto pitää tätä pykäläehdotusta käytännössä hyvin tarpeellisenä ja kannattaa sen sisällyttämistä tietovarantolakiin. Ehdotettu oma-aloitteinen tiedonluovutusoikeus on erityisesti harmaan talouden torjumisen kannalta ensiarvoisen tärkeä.

9 § Tuensaajien julkaiseminen

Ruokavirasto katsoo, että pykälän tulisi koskea myös kansallisia tukia koskevia tukitietoja, jotta käsittely olisi yhdenmukainen EU-tukien kanssa. Kansallisia tukia koskevat tukitiedot on tähän asti luovutettu pyynnöstä.

10 § Eräiden paikkatietojen julkaiseminen

Pykälän 2 momentin sääntely nähdään olennaisena INSPIRE-direktiiviin liittyvien tietojen julkaisemisen kannalta. Ruokaviraston käsityksen mukaan ”tukihakemuksissa ilmoitettavat ja hakemuksen käsittelyssä syntyvät kasvulohkoja koskevat tiedot” kattavat myös pinta-alamonitoroinnin kautta saatavat lohko-kohtaiset tiedot. Pykälän perustelutekstissä tulisikin mainita myös pinta-alamonitoroinnin mukaiset aineistot.

Ehdotetun pykälän 4 ja 5 momentti koskevat maatalan rekisteröintitunnuksen eli ns. tilatunnuksen luovuttamista. Tilatunnuksia voitaisiin julkaista katselupalvelussa yksittäisten hakujen perusteena. Ruokavirasto voisi erillisellä päätöksellä myöntää tilatunnuksia tietyin edellytyksin sellaiseen toimintaan, jonka tavoitteena on maataloutta ja yhteiskuntaa hyödyttävien paikkatietoon perustuvien palvelujen kehittäminen ja tarjoaminen.

Ruokavirasto katsoo, että tilatunnuksen julkaisemisen tulisi olla mahdollista samalla tavoin kuin 2 momentissa lueteltujen tietojen kohdalla on ehdotettu. Ruokavirasto ehdottaa tilatunnuksen lisäämistä pykälän 2 momentin listaukseen. Tilatunnus on asiointitunnus/numerosarja, joka yhdistää tilan lohkot. Pelkästään tilatunnuksen perusteella tietoja ei voi yhdistää henkilötietoihin, tilatunnus on vain hallinnon

Lausunto

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmäs- tä annetun lain uudistaminen

Pvm /Datum/Date	Dnro /Dnr/DNo
9.10.2020	5751/00.00.01.00.00/2020

järjestelmässä. Tilatunnuksen julkaiseminen ei tarkoittaisi, että tilatunnukseen liitettäisiin mitään koordinaatteja tai tietoa talouskeskuksesta. Ruokavirasto katsoo, että tilatunnuksen rinnastaminen 2 momentissa lueteltuihin tietoihin ei muodostaisi riskiä rekisteröityjen yksityisyyden suojalle sen enempää kuin muidenkaan 2 momentissa lueteltujen tietojen julkaisu. Rinnastamiselle säästettäisiin viranomaisen resursseja ja liinattaisiin menettelyjä.

Tilatunnuksen julkaiseminen nähdään keskeisenä hallinnon ulkopuolisten tahojen palvelujen tuottamisen kannalta. Paikkatietoaineistojen käytettävyys ja hyödyllisyys on erittäin rajattu digitaalisten palvelujen tuottamisen näkökulmasta, mikäli lohkotietoja ei voi yhdistää tilatunnuksen avulla. Tilatunnuksen julkaiseminen loisi edellytykset yksityisen sektorin palveluntuottajille tuottaa erilaisia viljelijöille ja koko maataloussektorille hyödyllisiä palveluja ja neuvontaa. Perus- ja kasvulohkotiedot sinällään ovat kattavia ja jatkuvasti ylläpidettyjä julkisin varoin tuotettuja aineistoja, jotka muodostavat erinomaisen perustan viljelijöille ja koko maataloussektorille suunnatuille palveluille. Yksinkertaisimmillaan palvelu voi olla navigointipalvelu urakoitsijoille ja kehittyneimmillään voidaan tuottaa tilakohtaisia suosituksia pellon käytölle, lannoituksen, sadontuottokyvyn ja soveltuvuuden mukaan eri kasveille.

Jos kuitenkin katsotaan, että tilatunnuksen rinnastaminen muihin 2 momentissa lueteltuihin tietoihin ei ole mahdollista, Ruokavirasto toteaa pitävänsä ehdotettua muotoilua kohtuullisen hyvänä. Jos tähän ratkaisuun päädytään, pykälän 5 momentin osalta perusteluissa tulisi kuitenkin selkeyttää se, että momentissa säädettyjen edellytysten lisäksi Ruokaviraston ei tarvitse tiedonluovutuspyynnön yhteydessä erikseen arvioida tietosuoja-asetuksen mukaisia käsittelyperusteita. Ko. momentin mukaan tilatunnus voidaan luovuttaa, jos tavoitteena on maataloutta ja yhteiskuntaa hyödyttävien paikkatietoon perustuvien palvelujen kehittäminen ja tarjoaminen. Ruokaviraston käsityksen mukaan on riittävää, että tehdään tätä asiaa koskeva arviointi.

Hallituksen esitysluonnoksessa on todettu, että tietosuoja-asetuksen 86 artiklan mukaisesti jäsenvaltioilla voi olla lainsäädäntöä, jolla voidaan sovittaa yhteen henkilötietojen suojaa ja virallisten asiakirjojen julkisuutta. Voidaan ajatella, että tässä nyt lausuttavana olevassa kansallisessa lainsäädännössä ehdotettu peruste tilatunnuksen luovuttamiselle eli maataloutta ja yhteiskuntaa hyödyttävien paikkatietoon perustuvien palvelujen kehittäminen ja tarjoaminen, rinnastuu selkeästi tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuun oikeutettuun etuun tietojen käsittelyperusteena. Jos nyt ehdotetun säännöksen mukaiset kriteerit toteutuvat,

Lausunto

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain uudistaminen

Pvm/Datum/Date	Dnro/Dnr/DNo
9.10.2020	5751/00.00.01.00.00/2020

toteutuu myös tietosuoja-asetuksen mukainen oikeutettu etu. Voidaan ajatella, että oikeutettu etu on nyt ehdotetussa säännöksessä sisäänrakennettuna. Ruokavirasto ehdottaa, että tämä rinnasteisuus tulisi esille lain perusteluissa.

Luonnollisesti tiedonpyytäjän tulisi toimittaa Ruokavirastolle sen edellyttämät tiedot ja selvitykset tietojen käyttötarkoituksesta ja kehitteillä olevan palvelun hyödyistä.

Pykälän perusteluissa voisi olla syytä selventää myös sitä, että tilatunnus on mahdollista luovuttaa jatkossakin myös nimenomaisilla tietosuoja-asetuksen mukaisilla perusteilla tietovarantolakia huomioimatta.

11 § Julkisen ympäristötiedon luovuttaminen

Ruokavirasto pitää kannatettavana ja ajanmukaisena ratkaisuna ympäristötietojen luovuttamisesta säätämistä.

12 § Tietojen poistaminen rekisteristä

Pykälässä säädetään yleisestä ruokahallinnon tietovarannon tietojen poistoajasta, viitaten samalla myös muualla erikseen säädettyihin säilytys- ja poistoaikoihin. Tietojen tarpeellisuuden jatkuva arviointi ja tietojen poistaminen niiden elinkaaren lopussa ovat kuitenkin myös velvoitteita, joka sitovat rekisterinpitäjiä suoraan tiedonhallintalain ja yleisen tietosuoja-asetuksen nojalla.

Pykälässä annettua yleistä kymmenen vuoden säilytysaikaa voidaan joka tapauksessa pitää suhteellisen pitkänä ottaen huomioon, että kymmenen vuoden aika alkaa kulua hetkestä, jolloin tietoja on viimeksi käsitelty. Huomion arvoista on myös se, ettei tätä kymmenen vuoden ”passiivista” säilytysaikaa ole esitöissä perusteltu minkään lakisääteisen vanhentumisajan, määräajan tai muunkaan käytännöllisen tarpeen kautta.

Pykälästä vaikuttaa seuraavan myös se, että ruokahallinnon tietovarantoon olisi toteutettava kauttaaltaan henkilötietojen selauslokitus, jollei tietoja poisteta automaattisesti tai muulla tavoin jo alle kymmenen vuoden määräajassa.

Hivenen ristiriitaisesti pykälän ensimmäisessä virkkeessä annetaan mahdollisuus säilyttää asiakastietoja käyttämättömänä järjestelmässä jopa kymmenen vuotta ilman erityisiä perusteita, mutta lopussa todetaan tietosuoja-asetuksen keskeistä

Lausunto

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmäs-
tä annetun lain uudistaminen

Pvm /Datum/Date	Dnro/Dnr/DNo
9.10.2020	5751/00.00.01.00.00/2020

periaatetta siteeraten, että tieto on poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen,
kun käsittelylle ei ole laissa säädettyä perustetta.

14 § Voimaantulo

Ruokavirasto pitää toivottavana, että laki tulisi voimaan vuoden 2021 alusta alkaen.
Tämä on tärkeää, jotta INSPIRE:n mukaiset tiedot saadaan julkaistua suunnitellussa
aikataulussa.

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Tämä asiakirja on laadittu ja allekirjoitettu sähköisesti.
Dokumentet har uppsatts och undertecknats elektroniskt.
This document has been digitally prepared and signed.

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7